

Kuchař, Lumír

Dopisy Jiřího Karáska ze Lvovic Otokaru Březinovi

Sborník prací Filozofické fakulty brněnské univerzity. D, Řada literárněvědná. 1980, vol. 29, iss. D27, pp. [155]-167

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/108734>

Access Date: 29. 11. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

LUMÍR KUCHAR

DOPISY JIŘÍHO KARÁSKA ZE LVOVIC OTOKARU BŘEZINOVÍ

Dílo Otokara Březiny a Jiřího Karáska ze Lvovic je již pevně zakotveno v literární historii let devadesátých. Zvláště Otokaru Březinovi věnovali naši literární vědci mnoho pozornosti. Přesto však odkaz obou básníků i jejich životní osudy dodnes nejsou ještě zcela osvětleny a doloženy dokumentárními materiály.

Otiskuji k poznání přátelských a obdivných vztahů mezi Březinou a Karáskem jejich korespondenci (jen zčásti dochovanou), která stylem estétů z konce století zaznamenává v dialogu jejich cestu k podstatě umění, jak se mu tehdy rozumělo.

Dopisy Jiřího Karáska ze Lvovic adresované Otokaru Březinovi jsou tu zveřejněny poprvé. Byly uloženy v Brně v archivu březinovského badatele prof. Otokara Fialy; ten je před svou smrtí uložil v Památníku národního písemnictví v Praze. Desátý z Karáskových listů Březinovi jsem našel v literární pozůstalosti Anny Pammrové.

Z odpovědí Otokara Březiny se zachoval toliko jediný dopis, dnes uložený v Karáskově galerii — v Památníku národního písemnictví na Strahově. Vzájemnou korespondenci zde publikovanou glosuji na některých místech dopisy Jiřího Karáska ze Lvovic Miloši Martenovi, které mi při návštěvě Martenova hrobu v Přepeřích (v Českém ráji) darovala PhDr. Aťa Martenová-Klecanová. Pro hlubší poznání atmosféry devadesátých let doplňuji tento soubor dopisů také poznámkou z listu Otokara Březiny Miloši Martenovi, již publikovaného ve Vlastivědném věstníku moravském (Lumír Kuchař, *Hobory básníků*, ročník XXI, 1969, číslo 2—3, str. 140—150).

Jiří Karásek ze Lvovic měl k Moravě od mládí osudový vztah. Cituji z jeho dopisů, které mi adresoval v posledních letech svého života.

„Pro Brno mám zvláštní lásku,“ psal Jiří Karásek, „vždyť jsem tam začal v Literárních listech profesora Dlouhého v roce 1892 — nekrologem Walta Whitmana. S Arne Novákem jsme se leckdy poškorčili kriticky, ale osobně jsme se měli vždycky rádi — a když Arne Novák cestoval po Itálii, z každého města, kde našel stopu v mém díle, že jsem tam také kdysi byl, z Benátek, z Florencie atd., mi posílal pozdravy na pohlednici.“

„Mám rád Moravu i z jiných důvodů literárních: vždyť jsem na Moravě roku 1892 v Literárních listech debutoval — a pak jsem se stal spolupracovníkem Roháčkovy Nivy.“

„Vždyť já jsem také trochu Moravan,“ usmívá se Karásek ze Lvovic ve svých listech, „mé literární počátky a příslušnost k moravské kritice mne připojují k vám. Mám vůbec dojem, že je Morava přízniva mému umění. Mám na Moravě řadu přátel, a za protektorátu, když mne z podvýchvy stihl zlý skorbut, pomáhali přátelé z Brna a z Moravy.“

Podobně při rozhovorech v paláci Michny z Vacínova v Praze (Karáskova galerie) zdůrazňoval mi vždy Karásek, že se připojuje k nám a že literární život na Moravě sleduje s upřímnou účastí. A k Březinovi měl, to vždycky

Otokar Březina se svou třídou r. 1902

říkával, zvláštní lásku: pro jeho kult umění, pro jeho podivuhodný vztah k životu a smrti. Karásek doplňoval Březinův sen meditacemi svými a rád citoval z básně *Vino silných*: „Trest slabých bude, že zapomenou své jméno při procitnutí, a odměna silných, že v zářící tmě vzpomenou na ostrovy zajetí svého.“

EDIČNÍ POZNÁMKA

Všechny listy jsou zařazeny a číslovány podle časového sledu určeného datací.

Text je zveřejněn podle rukopisů a zachovává jejich grafickou úpravu.

V duchu edičních zásad neměním stylistickou a tvaroslovnou podobu jazyka obou básníků. Všude ponechávám tzv. neprogresivní tvary. Upravuji transkripci některých cizích

slov (např. *sympathie* na *sympatie*, *suggeste* na *sugesce*, *interest* na *interes*, *gothický* na *gotický*). Infinitivy končící na -ti jsem zachoval.

Ofotografované dokumenty rukopisů, dopisů a portrétů pocházejí z mého literárního archívu.

DOPISY JIŘÍHO KARÁSKA ZE LVOVIC

I

Velectěný pane,

prosím, abyste mi prominul, že jsem se nedostavil. Slíbil jsem Vám sice určitě, že přijdu, ale to jsem nevěděl, že jste vlastně večer věnoval, jak mi dodatečně pak sdělil kol. Procházka,¹ několika svými známým z pražské literární společnosti. S těmi ovšem nemám naprosto žádných styků.² Byl bych

Jiří Karásek ze Lvovic s Janem Opolským, Jarmilem Klecarem a dalšími přáteli v Kutné Hoře

¹ Arnošt Procházka (1869—1925), Karáskův přítel, básník, literární a výtvarný kritik, zakladatel *Moderní revue*. Založil a redigoval *Knihy dobrých autorů*.

² Poprvé se Jiří Karásek ze Lvovic setkal s Otokarem Březinou na stránkách *moravské Vesny a Nivy*, později v *Moderní revui*, kde byly tištěny první Březinovy básně. Březinova básnická sbírka *Tajemné dálky* vyšla nákladem *Moderní revue* r. 1895. Narážka na Březinovy přátele se týká literátů z okruhu *Rozhledů*. V té době měl Jiří Karásek za sebou již vydání první básnické sbírky *Zazděná okna*, která vyšla v moravském nakladatelství Šašek a Frgal ve Velkém Meziříčí r. 1894.

si jinak velmi rád s Vámi pohovořil, a lituji, že dnes již odjíždíte. Přijměte, prosím, výraz mé nehlubší úcty.

Jiří Karásek

Smíchov nádraží 8. září 1895

Dopisní aršík, pevný tuhý papír (11×17,4 cm). Písmo je pravidelné a jasné; psáno na první straně, pak na druhé a třetí jako na jednom listě. Čtvrtá strana zůstala prázdná. Papír je částečně porušen.

II

Velectěný pane,

promiňte mi, že tak dlouho Vám žádané knihy neposílám, mám jediný exemplář její půjčen a vzdor dvojí urgenci mi vrácena nebyla.¹

S výrazem úcty

Jiří Karásek ze Lvovic

21. 12. 95 Praha

Vizitka (10,5×6,5 cm), na líci tištěno psacím písmem Jiří Karásek. Písmo je na rubu porušeno vlhkostí, je téměř nečitelné. Papír je porušen a nalomen.

III

Velectěný příteli,

srdečně díky za Vaše příliš shovívavá slova pro mou nepatrnou práci. Já sám cítím příliš živě fragmentárnost svých studií, abych mohl, byť jen zcela nepatrný díl akceptovati z chval, jimiž jste zahrnul mé studie.¹ Ale sympatie Vaše přijímám, neboť mne blaží, byť jsem jich nezasluhoval. A tak, když jsem

¹ Pravděpodobně šlo o Karáskovu básnickou sbírku *Sodoma*, verše z let 1894—1895, která byla vytištěna 28. 5. 1895 ve 220 číslovaných exemplářích (30 prvních bylo údajně podepsáno autorem). Nové vydání nemělo být nikdy uspořádáno. Tisk byl černý a zelený, vstupní báseň byla vytištěna zeleně. Celý náklad této knihy byl však zabaven a teprve později se objevilo několik exemplářů, a to u Arnošta Procházky, Jaroslava Vrchlického, Karla Jánského, Karla Zínka a Jindřicha Hořejšího. Podle sdělení Jiřího Karáska podepsal básník jenom čtvrtý a pátý výtisk. Konfiskované části *Sodomy* interpeloval poslanec Josef Hybeš r. 1903 na říšské radě v XVII. zasedání, ve schůzi 246, čímž bylo umožněno nové vydání sbírky: to pak vyšlo r. 1905 nákladem vlastním a bylo v komisi Hejdy a Tučka v Praze II. Na obálce je užito kresby Feliciena Ropse, což není v knize uvedeno. Je to jediná z prvních Karáskových knih, kterou autor zařadil do definitivního vydání svých spisů. Třetí vydání *Sodomy* vyzdobila Zdenka Braunerová; vyšlo péčí Kamily Neumannové v Praze r. 1909 jako XIV. svazek Českých autorů.

¹ Jiří Karásek ze Lvovic psal obsáhlé literární studie o revoluci moderní francouzské kritiky — mimo řadu drobnějších esejů a kritických studií, od roku 1892 otiskovaných v Literárních listech, v Nivě, v Rozhledech a Moderní revui, jak se o tom sám Jiří Karásek ze Lvovic zmiňuje v dopise M. Scuckiewiczovi z 1. května 1899. Tento dopis je nyní uložen v archivu Biblioteki Jagiellońskiej, Krakov (MS 8789). Tyto statí shrnul později Karásek do knihy *Umění jako kritika života* (vydal r. 1906 Hugo Kosterka v edici *Knihy nové doby*). V oddílu *Ideje zítřku* je přetištěna zmíněna Karáskova studie o Waltu Whitmanovi, která vyšla samostatně r. 1898 s tímž názvem *Ideje zítřku* a byla doplněna studií o Ibsenovi. Poprvé otiskl Karásek studii-nekrolog o Waltu Whitmanovi v Literárních listech r. 1892.

četl slova Vašeho dopisu, napadlo mi, že je-li kdo u nás, kdo by o Whitmanovi napsal výstižnou studii, mohl byste to býti pouze Vy.

V těch několika slovech Vašich glos o Whitmanovi pověděno více než v celých pasážích mé práce. Není to prázdňá poklona, milí příteli, Vy víte sám nejlépe, že jsem se nikdy necvičil v lichotivé fraseologii, jak svědčí celá má kritická činnost. Ale je to přání čísti od Vás vedle veršů také nějaké prosy, a hodně mnoho prosy a předem kritické prosy, neboť je hříchem nechat ležet ladem nástroj, který má tolik výstižnosti v sobě, jako jest Vaše slovo, vládnoucí zároveň takovou sugescí, jakou se u nás nemůže nikdo vykázati.

Těším se, že má slova vezmete v laskavou úvahu. Zatím Vám ještě jednou a upřímně děkuji za Vaše sympatie a prosím, abyste přijal výraz mé nejhlubší úcty, s jakou se píši

Váš oddaný

Jiří Karásek

Praha 18. prosince 1898

Jiří Karásek ze Lvovic na nádvoří Karáskovy galérie v Praze

Dopisní aršík (12,5×19,8 cm); papír je tuhý, porušen tekutinou. Písmo je vesměs dobře čitelné a je proti roku 1895 stylizované. Psáno na první, druhé a třetí straně.

IV

Velectěný příteli,

pan Kosterka¹ byl tak laskav a doporučil mně výtisk Vašich básní. Děkuji Vám za dedikaci a za milou vzpomínku. Nová lektura Vašich prvních dvou básnických knih osvěžila v mé paměti ony krásné dny Vašeho debutu, kdy jsme s přítelem Procházkou sledovali Vaše básně zjevující se povlovně v zaniklé Nivě² s tak velikým interese. Škoda těch dob plných entusiasmů, kdy ještě nebylo tolik vzájemné hořkosti mezi mladou generací. Závídím Vám Vašeho ústraní a Vaší samoty, jež Vás uchránila tohoto rmutu.

Mám letos chuť o prázdninách učiniti výlet na Moravu.³ Snad bude příležitost zastavit se v Nové Říši a potěšit se osobním shledáním. A což nová kniha a nové básně? Možno se těšit na podzim?

Ještě tohoto měsíce vyjde *Gotická duše* v ukončeném svazku.⁴ Dovolím si Vám ji zaslati. Je to jeden z těch marných náběhů k prose, jichž jsem již tolik učinil. A což Vaše drobné prosy, těch neseberete v jeden svazek? Bylo by škoda nechat je propadnout v zapomenutí v časopisech. S pozdravem jsem

Váš oddaný

Jiří Karásek

Dopisní aršík (11,5×17,5 cm). Písmo je ležaté, krasopisné, s příznačnými hroty na dolní lince. Inkoust černý. Psáno na první, třetí a čtvrté straně, druhá strana zůstala prázdná.

V

Velectěný pane a příteli,

děkuji Vám z vroucí duše za nový důkaz Vaší oddanosti.¹ Dnes jsem obdržel *Ruce* a četl jsem hned nové Vaše dílo. Myslím, že je to nejkrásnější ztělesnění toho, co může snít básnická duše: vždy zanechává nás realisace našeho snu nespokojenými, smutnými, ale Vaše *Ruce*, myslím, jsou z těch

¹ Jde o *Tajemné dálky* a *Svitání na západě*, druhé vydání; třemi původními litografiemi vyzdobil František Kobliha. Vydala *Moderní revue* v Praze r. 1900 jako XXIX. svazek knihovny *Moderní revue*. Hugo Kosterka, spisovatel a publicista z okruhu *Moderní revue*, znalec a překladatel ze severské literatury. Jeho nákladem vycházela edice *Moderních autorů Symposium*.

² Do Nivy psal Otokar Březina v letech 1891—1893.

³ Zda se návštěva uskutečnila, není známo, a ani žádný dostupný dokument ji nedokládá. Podle rozhovorů s Jiřím Karáskem a z jeho obdivných slov předpokládám, že se Karásek s Březinou na Vysočině setkal. Nelze to však tvrdit naprosto jistě, protože básník i v hovorech rád mystifikoval.

⁴ První vydání románu *Gotická duše* vyšlo v *Knihovně Moderní revue* (svazek XXXI), ročník 1900. Druhé vydání *Gotické duše* vyšlo r. 1905 s kresbou na obálce od J. Sattlera (Čeští autoři, svazek II, vydala Kamila Neumannová). V *Karáskových Spisech* vyšla *Gotická duše* r. 1921 jako první svazek. Upravil Fr. Kobliha, Pro dr. Otakara Štorcha-Mariena vytiskl František Obzina ve Vyškově v lednu 1921.

¹ Březinovy *Ruce* vyšly r. 1901 nákladem *Moderní revue*.

výjimečných knih, kde sněné a realizované kryje se zúplna a kde básník může se oddat té tiché, intimní slavnosti radostného tvůrčího uspokojení, jež je nad všechny panegyriky kritiků.

Jsou ve Vaší nové knize, vzácný příteli, jednotlivé verše, ba jednotlivá slova, jimiž se dojmám více než u jiných básníků celými básněmi. Blahopřeji Vám k uzrání Vašeho Díla a děkuji Vám znova za Vaši pozornost, jež mi způsobila takovou radost.² Jsem Vám cele oddaný

Karásek

Na Smíchově 12. srpna 1901

Papír je tenký s vodovým podtiskem a s ornamentem. Rozměr 11×17,7 cm. Psáno na první a třetí straně. Inkoust je fialový (odtud vždýcky). Písmo je stylizované, zvláště velká písmena jsou ornametálně kreslena.

VI

Milý příteli,

děkuji Vám za Vaš krásný dopis, jež mi způsobil takovou radost. Řekl jste mi vše, co bych toužil viděti ve své knize uskutečněno, kdyby — ano kdyby bylo vůbec možno realizovat své sny. Byla mi Vaše slova tím více drahá, že pocházela od umělce, u něhož sen a realizace jeho tak často se spolu sbližují — na podiv nám všem slabým, z jichž rukou vyklouzá vše, čeho se dotkneme, deformováno. Prosím, podržte mne, milý příteli, v laškové paměti a přijměte výraz mé upřímné oddanosti.¹

Jiří Karásek ze Lvovic

3. listopadu 1902

Papír s vodovým podtiskem, dopis formátu jako v roce 1901 (11×17,7 cm). Psáno na první a třetí straně.

² Tento dopis vydal Lumír Kuchař v bibliofilii *Zdáli dýchla vůně cyklámen*, věnované stému výročí smrti Charlese Baudelaira a pátému deceniu předčasného skonu Miloše Martena. Výtisk! Alois Chvála v Praze r. 1967.

¹ R. 1902 vyšly Karáskovy *Renesanční touhy v umění*. Stejnou atmosféru zachycuje Karáskův dopis Miloši Martenovi, který autor napsal o dva měsíce později (Praha 1. 1. 1903). Pro Karáskovu poznámku o Březinovi otiskují zde tento dosud nepublikovaný dopis doslova.

„Milý Příteli,

opětují Vaše přání k novému roku se srdečnou oddaností. Jsem rád, že jste se přihlásil, milý příteli, neznaje Vaší nové adresy, nemohl jsem Vám ani psáti po Vaší krásné esayi. Dal jste si takovou práci s mou knihou, debatoval jste s ní tónem, jaký nebyl dosud slyšen o mně a mé myšlence. Ještě jednou Vám upřímně děkuji.

Doufám, že se Vaše zdraví zlepšilo, milý příteli. Pracujete intensivně — a nyní zase jsem slyšel, že píšete velkou studii o panu Březinovi. Jsem na ni velmi zvědav, něco z ní znám již ze Srdce. To, co mi líčíte, že zažíváte při své kritické tvorbě, je také můrou celé mé kritické činnosti. Konstruoval jsem si pro to, paradoxní ovšem, typ k předmluvě k Renesančním touhám, a to, co pohoršovalo některé čtenáře příliš slovně vykládající některé odvážnější protimluvny, není také vlastně než filipika proti většímu zlu bezobsažnosti, exaltovaného panegyristu ve prospěch — proč bychom toho neřekli? — menšího zla analytické bezcitnosti. Tyto úvahy hlavně mne mučily, než jsem začal ‚vivi-sekci‘ Nerudý, na konec své práce byl jsem však rozpitvanější nervově než ubohý básník, jež se mi dostal pod nůž.

Druhým svazkem mých Pisů mají být dokumenty k psychologii nejmladších. Doufám však dříve čísti knihové vydání Vašeho Březiny, než půjde můj svazek do tiskárny.

Karásek“

VII

Vážený příteli,

poslal jste mi *Hudbu pramenů*,¹ děkuji Vám za Vaši knihu. Vybavil jste z mé duše tolik tajemného údivu, s nímž se provází pohled na realizaci nejvyšší krásy, byl jsem schopen pojmouti vše, co s takovou jistotou vyslovujete?

S mnohým jsem se potkal ve Vaší knize, co sám jsem toužil vysloviti, ale jak barokním zdá se mi dnes můj slovník vůči jistotě Vaší dikce . . .

Z vděčnosti za ty všechny okamžiky radosti z vyslovené Vámi krásy tisknu Vám, vážený příteli, upřímně ruce,

jsem Vám ze srdce oddaný

Karásek

24. 4. 1903

Psáno na první a třetí straně; papír, písmo a inkoust jako v roce 1902 (11×17,7 cm).

VIII

Vážený příteli,

způsobil jste mi radost svými krásnými slovy o mé Sodomě. Bylo to v mém vývoji snít tuto žhavou fikci o životě, dnes, dávaje knihu znovu do tisku, cítil jsem cosi anachronického mezi sebou a knihou. Je to ostatně snad s každou naší knihou, že realizace snu připomíná nám, že sen sám je mrtvý, vychladlý. Ale při Sodomě cítil jsem to dvojnásob bolestně.

Dlouho nečetl jsem Vašich nových veršů, vážený příteli. Vracím se k Vaším starším poesím velmi často a jsem tak stále s Vámi a u Vás. Je to jedna z nejvzácnějších radostí mého života, — to, co dává nám dnes náš český život, je beztoho tak tristní, že je lépe zavřítí oči a mysliti, že to ani neexistuje.¹

Tisknu Vám srdečně ruku.

Jiří Karásek ze Lvovic

23. 11. 1904

Papír se strukturou tkaniny (dopis 12,1×16,3 cm). Psáno na první, druhé a třetí straně.

¹ Březinova sbírka *Hudba pramenů* vyšla r. 1903.

Otokar Březina poslal 14. 4. 1903 *Hudbu pramenů* také Miloši Martenovi. V dopise mu píše: „Pan Kosterka slíbil mi vlídně, že Vám doručí exemplář mých sebraných pros *Hudba pramenů*. Přijměte ode mne laskavě tuto knihu spolu s mými díky za poslední list. Těším se na Vaše dílo; každé slovo Vaše mne přesvědčuje, jak blízko mi dovedete státi a jak hluboce Váš svět s mým světem prostupuje. A kdyby Vaše kniha, jak bohužel se musíme obávat, nedošla dnes pochopení u těch, kdo nevěří v tajemnou slávu člověka a jimž se zdá příliš smělý náš sen, že nejvyšším cílem života je zúčastniti se vědomě kosmického díla — již pouhá přítomnost naše je prací a nutí i zrak skepse k intesivnějším pohledům.“

I z tohoto listu je patrné, jak Karásek, Březina a Marten ve svých počátcích nejen úzce spolupracovali, ale jak také vycházeli ze stejných ideových, estetických a uměleckých základů s pohledem do kosmu. Dopis Otokara Březiny Miloši Martenovi je citován z *Vlastivědného věstníku moravského*, kde jsem publikoval dopisy Březinovy a Martenovy (*Hovory básníků*, ročník XXI, 1969, č. 2—3, str. 140—150).

¹ Tizivá nálada básníkova, který právě vydal *Hovory* se smrtí, odráží se také v Karáskově dopise Miloši Martenovi z 12. listopadu 1904. Protože doplňuje Karáskovu duchovní krajinu, uvádím ze svého archívu Karáskův dosud nepublikovaný dopis Miloši Martenovi.

IX

Drahý pane a příteli,
 srdečný stisk ruky za radost, již jste mi způsobil svými krásnými slovy o mém Snu o říši krásy. Je to jedna z mých věcí, do níž jsem vložil kus svého osudu, kterou jsem žil, když jsem ji psal, jako žijeme lásku, jako žijeme bolest.

Vy jste to vytušil, to je má hrdost. Často myslím na Vás, často žiji s Vámi ve Vašich knihách: posiluje-li mne co, abych psal dále, je to vědomí, že v literatuře, jež má Vaši poesii, je ctí klásti své skromné dílo vedle Vašeho zářícího.¹

Jiří Karásek

Dopis (11×17,2 cm). Psáno na první a třetí straně. List je bez data.

X

Vážený pane a příteli,
 děkuji Vám za Váš milý pozdrav a za tolikerou lásku k mému dílu; jež vypadává z mých slabých rukou, nedokončeno, nedozrálo: tak, jak člověk chvatně, nervosně žije, s velikými žádostmi a slabými silami. Přál bych si dosáhnouti toho, čeho mi přejete v závěru svého listu: vítězství, ale jen vítězství před sebou samým. Abych necítil kdysi vůči svému dílu výčitky, že jsem mu nedal všechno, co jsem mu dáti mohl.

„Vážený příteli,

děkuji Vám za Vaše laskavá slova a těším se na aviso vanou návštěvu. V Praze je smutno a temno, a člověk tu slyší jen chorobný a ošklivý posměch. Rád si pohovořím s Vámi opět o věcech, jichž krása je mimo tuto zemi. Dlouho jsem Vás neviděl. A knihu jsem Vám posílal, nevěda, zastihne-li Vás. Je v ní mnoho žízňe, na smrt umdlené, žízňe, kterou trpí rty natržené a temné. Téměř fyzickou bolest jsem cítil, dávaje jí opět v ruce lidí: ale už je v nich, a nechci mysliti na její osud.

A co pracujete Vy, drahý příteli, v těchto zlých časech?

Jiří Karásek ze Lvovic“

¹ *Sen o říši krásy* vyšel r. 1907 v Knihách dobrých autorů jako IV. svazek v nákladu necelých 300 výtisků. Publikaci vyzdobila Zdenka Braunerová. *Sen* má mezi Karáskovými dramatickými básněmi mimořádný význam. Autor v něm vytvořil exotickou parafrázi na podkladě zvláště formulované myšlenky o sociální funkci krásy. Krása je tu nejvyšší životní hodnotou. V chimérické říši neurčitého století je nejkrásnější zároveň nejmocnější. V dramatu hrají pouze krásní jinoši za růžového večera plného vůně bezu. Autor si představoval místo herců gráciézní loutky, protože loutka je absolutně vždy tím, co představuje. Jiří Karásek ze Lvovic nabídl *Sen o říši krásy* k provozování Národnímu divadlu v Praze a pak Městskému divadlu na Vinohradech. Národní divadlo *Sen* odmítlo. Vinohradské *Sen* nepřijalo z důvodů ekonomických. Karáskův *Sen* poprvé uvedli umělci Lyrického divadla, intimní scény na Smíchově, 8. dubna 1911 spolu s japonskou komedií Julia Zeyera *Lásky div.* V hlavních rolích vystoupili mj. Jiří Steimar a P. Novák; hudbu složil K. B. Jiráček.

Lumír Kuchař inscenoval *Sen o říši krásy* v létě r. 1950 s několika přáteli Karáskovy poezie pod hradem Veverí ve stylu Karáskova Volného intimního jeviště. Jiří Karásek tuto událost zaznamenal v dopise: „Těší mne, že jste vzkřísil tak originálně Apollonia i čínský *Sen*. Škoda, že jsem nemohl být při tom! Ale chápu kouzlo Vaší inscenace!“

To by byl slavný okamžik — ale je-li možno dočkat se takového štěstí a takové slávy? Jen toho bych si přál, vážený pane a příteli, vše ostatní pro mne neexistuje, stejně jako pro Vás.¹

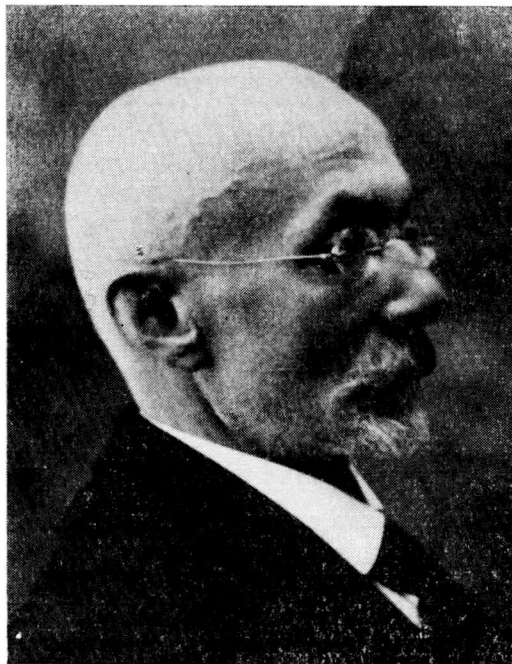
V oddanosti Vás zdraví

Jiří Karásek ze Lvovic

29. 3. 1904

Smíchov, Palackého třída 406

Dopis (11,2×18 cm), papír šedomodrý, list neporušený; psáno na první, druhé a třetí straně.

Portrét Otokara Březiny z doby jeho přátelských styků s Jiřím Karáskem ze Lvovic

XI

V Praze III, Karmelitská 12
15. června 1927

Mistře a vzácný příteli,
mám soudní spor s dědici Arn. Procházky, kteří rukopisy mých knih, pouze deponované redakci Moderní revue, prodali do obchodu antikváři zároveň s dopisy, zesnulému příteli psanými. Stejně se stalo s rukopisy Vašich prvních knih. Soudce by zajímalo vědět, daroval-li jste ty rukopisy zvěčnělému Arn. Procházkovi, či podržel-li je redaktor Procházka bez Vašeho souhlasu. Rozu-

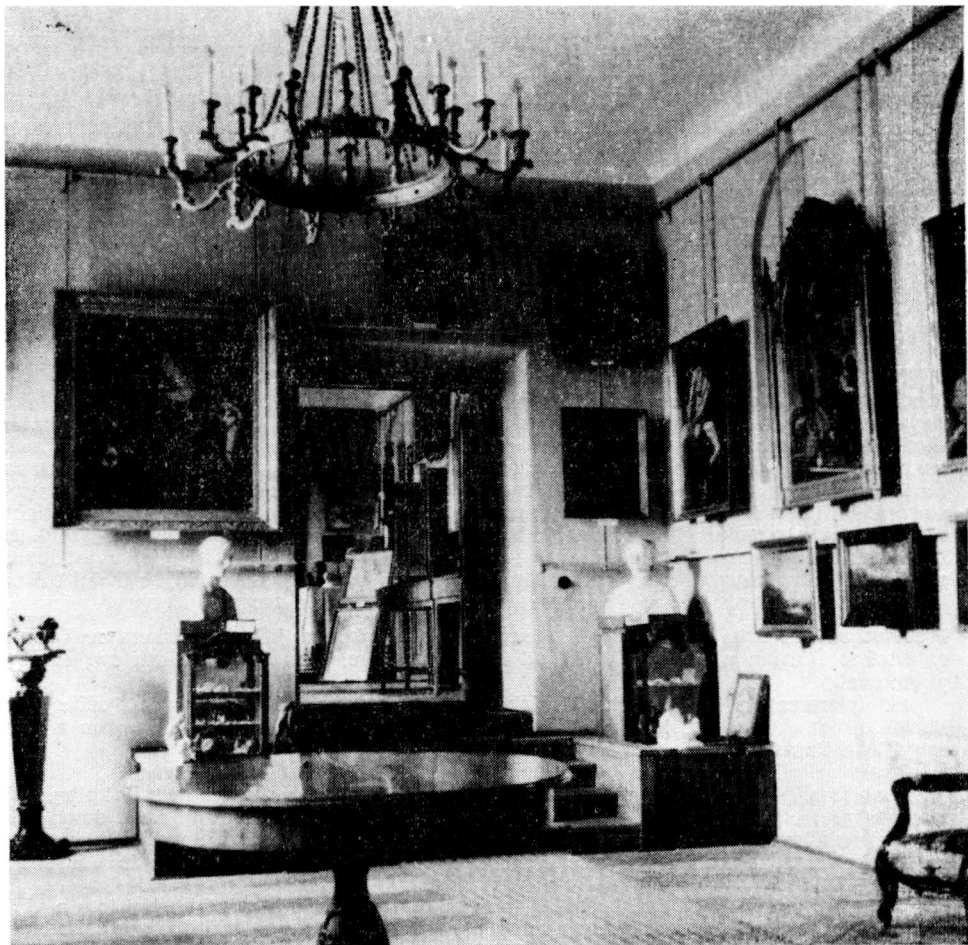
¹ Originál tohoto dopisu je v mém literárním archívu.

mí se, že by byla Vaše odpověď čistě pro mne a že by jí při soudním projednávání vůbec nebylo použito, to jsem si již předem vymínil, aby Vaše osoba zůstala stranou a na pokoji.¹

S bratrskými pozdravy Váš oddaný

Jiří Karásek ze Lvovic

Dopis (17×22 cm). Inkoust fialový. Psáno na první a třetí straně, papír je tužší, se strukturou tkaniny.

Reprezentační salón Karáskovy galérie v Praze

¹ Odpověď Otokara Březiny uvedená v následujícím dopise zčásti vysvětluje situaci. Je to jediný dopis Otokara Březiny, který se zachoval z korespondence Karásek—Březina; je uložen v Karáskově galerii — v Památníku národního písemnictví na Strahově.

Z rozhovorů s Jiřím Karáskem vím, že téměř veškerá počáteční korespondence a rukopisy, související se založením a činností Moderní revue, zůstávala v redakci u Arnošta

DOPIS OTOKARA BŘEZINY JIŘÍMU KARÁSKOVI

Vzácný příteli,

děkuji Vám za bratrskou Vaši vzpomínku. Rukopisy knih, o nichž se zmiňujete, zasílal jsem zvěčnělému Arnoštu Procházkovi pro vydavatelstvo *Moderní revue*, jehož závkladem mé knihy vycházely.

Domníval jsem se, že mé rukopisy po skončeném tisku byly v tiskárně zničeny. Teprve z Vašeho listu se dovídám, že je pak Arnošt Procházka u sebe uschoval.

Ve vydavatelství *Moderní revue* byl jste tuším vedle Arnošta Procházky i Vy a někteří jiní přátelé našeho slova. Náležely by tedy dnes vlastně tyto rukopisy Vám. Škoda jen, že zvěčnělý přítel nezanechal poslední vůle, která by zajistila, aby dokumenty a památky, týkající se naší společné práce v *Moderní revui*, zůstaly všechny pohromadě a v přátelských rukách. Svě rukopisy a listy viděl bych ve Vaší sbírce aneb u našeho Lešehrada raději než kdekoliv jinde.¹

Těším se, že mi napíšete laskavě svým časem, jak se věc tato vyřídila, a vzpomínám na Vás s bratrskou oddaností, s upřímným stisknutím ruky.

Váš Ot. Březina

Jaroměřice nad Rokytnou 21. 6. 1927

Procházky. Po jeho smrti se veškerá pozůstalost dostala do soukromých archívů, mj. také do sbírek známého pražského antikváře Karla Zinka. Je pravděpodobné, a také z mého dlouholetého styku s Karlem Zinkem se mi to potvrdilo, že převážná část nejvzácnějších rukopisů zůstala v soukromém Zinkově archívu. Procházkovy knihovna, jak je známo ze tří Zinkových aukčních katalogů, byla rozprodána, a to v aukcích VIII. 3., 5. a 19. prosince 1926, hotel Beránek na Královských Vinohradech, v aukci XII. 17. a 18. prosince 1927 tamtéž a v aukci XIV. 4. a 5. května 1928 rovněž v hotelu Beránek. V publikaci *Literární archiv Památníku národního písemnictví v Praze*, ve sbírce korespondence a rukopisů Karáskovy galerie, Praha 1969 (zpracovala Jana Kirschnerová), se uvádí toliko jediný Březinův dopis Jiřímu Karáskovi z roku 1927. Ten zde zveřejňuji poprvé.

¹ Přes vzájemnou úctu a přátelství s Arnoštem Procházkou a Jiřím Karáskem ze Lvovic se Otokar Březina později odklonil od *Moderní revue*, v níž od počátku své tvorby publikoval.

Jak dokumentuje dopis Jiřího Karáska ze Lvovic Miloši Martenovi do Paříže (rue Varin 29, bez data), Karáskův vztah k Březinovi z toho důvodu ochladl. Uvádím v této souvislosti Karáskův dopis Miloši Martenovi. Zní:

„Drahy přáteli,

působíte mi nesmírnou radost svými zprávami. Posílám ve spěchu čtyři knihy, jež mám, kdybyste ještě potřeboval knih kritických, řekl bych p. Kosterkovi o ně, doma jich bohužel nemám. Ve studii, prosím, buďte hodně přísný k mé činnosti, chci ji považovati za objektivní rekapitulaci své celé činnosti a těším se i na to, kde půjde Váš soud proti ní.

Fotografie bohužel nemám. Posledně jsem se dal fotografovat před čtyřmi lety a všechno rozdal, ale dám se zítra znova fotografovat a asi za deset dnů dostanete portrét, nebude-li příliš nepovedený.

Těší mne, že chcete získat *Moderní revui* francouzské přispěvatele. Osvěžilo by to obsah a zpestřilo. Pan Březina přešel k našim odpůrcům. Škoda! Jeho delikátního umění je mi líto ve službách *Noviny*, jež jest odporně triviální a šaldovský velkohubá.

Srdečné pozdravy, Váš Karásek ze Lvovic.“

K dopisu není třeba dalšího komentáře. Vysvětluje i uzavírá vzájemné styky obou básníků.

BRIEFE JIŘÍ KARÁSEK ZE LVOVIC AN OTOKAR BŘEZINA

Im Aufsatz werden 11 Briefe des Dichters und Kritikers Jiří Karásek ze Lvovic (1871—1951) an Otokar Březina (1868—1929) und 1 Brief Otokar Březinas an Jiří Karásek ze Lvovic bekannt gegeben. Die Briefe betreffen die poetischen und kritischen Werke beider Freunde, welche auf den Seiten der *Moderní revue* und der mährischen *Literární listy* ihre Beiträge veröffentlichten (Jiří Karásek ze Lvovic publizierte hier seine ersten Rezensionen über die moderne tschechische Literatur und über die Weltliteratur). In dem Briefe Březinas an Karásek wird bestätigt, dass Březinas Korrespondenz, aufbewahrt im Redaktionsarchiv des Arnošt Procházka, des Herausgebers der *Moderní Revue*, nach dessen Tode verlorengegangen ist oder einem Antiquariat zum Kauf angeboten wurde. In den Anmerkungen zu diesen Briefen ist ein bislang unbekanntes Material angeführt, das die schöpferische Atmosphäre der neunziger Jahre des 19. Jahrhunderts erläutert.

